

Slovenská psychiatrická spoločnosť SLS
vybor.psychiatry@gmail.com

Váš list číslo/zo dňa
/

Naše číslo
S29282-2023-
OddMPPS-2

Vybavuje/linka
Katarína Kohýlová, LL.M. ,kl.

Bratislava
21. 12. 2023

Vec: Problémy generované novými právami pacientov podľa §11a zákona č.495/2022 Z. z

Vážené členky a vážení členovia Výboru Slovenskej psychiatrickej spoločnosti, o. z. Slovenskej lekárskej spoločnosti,

ďakujeme Vám za vyjadrenie Vašich obáv a návrhov v súvislosti so schváleným a účinným znením zákona č. 495/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, a taktiež mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 495/2022 Z. z.“), konkrétne §11a upravujúceho práva pacienta v zdravotníckom zariadení ústavnej starostlivosti v odbornom zameraní psychiatria a detská psychiatria a §11b upravujúceho povinnosť vytvorenia vnútorného poriadku v zdravotníckom zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti v odbornom zameraní psychiatria a detská psychiatria.

Zákon č. 495/2022 Z. z. bol predložený a schválený Národnou radou Slovenskej republiky ako návrh zákona poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, konkrétne Mareka Krajčího, Kataríny Hatrákovej a Miloša Svrčka.

Uvedení poslanci sa vyjadrili, že jedným z podkladov pre vypracovanie pozmeňovacieho návrhu k zákonu č. 495/2022 Z. z., v rámci ktorého boli do zákona zakomponované §11a a §11b bol dokument s názvom „Konceptia humanizácie ústavnej zdravotnej starostlivosti v odbore psychiatria“, ktorý vypracovala Slovenská psychiatrická spoločnosť, o. z. Slovenskej lekárskej spoločnosti (ďalej len „SPsS SLS“) v spolupráci s Oddelením modernizácie psychiatrickej a psychologickéj starostlivosti, Odboru zdravotnej starostlivosti, Sekcie zdravia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „MZ SR“) v priebehu mesiacov január až marec 2022, ktorý bol schválený na Gremiálnej porade ministra zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) dňa 07.03.2022 a uverejnený vo Vestníku MZ SR dňa 28.03.2022.

Predmetné ustanovenia §11a a §11b reflektujú na kapitoly č.2, č. 4.3 a prílohu č. 1 „*Koncepcie humanizácie ústavnej zdravotnej starostlivosti v odbore psychiatria*“ (ďalej len „*Koncepcia*“), a neobsahujú žiadne ustanovenia, ktoré by svojím obsahom presahovali rámec tejto Koncepcie, ktorej autorom je samotná SPS SLS v spolupráci s MZ SR.

Koncepcia bola predmetom pripomienkovania, resp. mali možnosť sa k nej vyjadriť všetci členovia SPS SLS, a teda nie je produktom práce len „niektorých“ jej členov, a bola predložená na gremiálnu poradu ministra zdravotníctva SR až po odsúhlasení jej znenia zo strany SPS SLS.

Zo samotného znenia Koncepcie vyplýva potreba a „výzva“ kompetentných orgánov na zmenu právnej úpravy v Koncepciou presne definovaných oblastiach v rámci poskytovania zdravotnej starostlivosti v odbornom zameraní psychiatria a v odbornom zameraní detská psychiatria.

Hoci Koncepcia sama o sebe nie je právne záväzným dokumentom, udáva spoločne s ďalšími koncepciami MZ SR vyhotovenými pre oblasť poskytovania zdravotnej starostlivosti v odbornom zameraní psychiatria a v odbornom zameraní detská psychiatria smerovanie a definuje kroky, ktoré je potrebné uskutočniť za účelom dosiahnutia reformy duševného zdravia, k realizácii ktorej sa zaviazala ako predošlá, tak aj súčasná vláda SR vo svojom Programovom vyhlásení.

Dovoľujeme si uviesť, že orgánom Slovenskej republiky, v ktorého kompetencii je tzv. „zákonodarná moc“, a teda kompetencia prijímať a schvaľovať ústavu, ústavné zákony a zákony, ktorými sa vymedzujú práva a povinnosti občanov Slovenskej republiky, je Národná rada Slovenskej republiky.

Prijatie právnej úpravy upravujúcej „*Práva pacientov*“ a „*Vnútorň poriadok*“, a teda §11a a §11b zákona č. 495/2022 Z. z., považuje MZ SR za krok, ktorým sa už len realizuje tzv. „*princíp právnej istoty*“, nakoľko obe oblasti sú už v súčasnosti obsiahnuté, v nejakej forme, v druhej hlave Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „*Ústava SR*“), medzinárodných dohovoroch a zmluvách o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná a v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva.

Považujeme za dôležité taktiež uviesť, že v zmysle čl. 7 ods. 5 Ústavy SR majú medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, prednosť pred zákonmi.

Z uvedeného vyplýva, že predovšetkým „*práva pacientov*“, obsiahnuté v §11a sú zdravotnícke zariadenia poskytujúce ústavnú zdravotnú starostlivosť, bez ohľadu na ich odborné zameranie, povinné rešpektovať a dodržiavať.

Z dôvodu, že zo strany zdravotníckych zariadení poskytujúcich ústavnú zdravotnú starostlivosť v odbornom zameraní psychiatria a v odbornom zameraní detská psychiatria, v ktorých môže dôjsť k závažnému obmedzeniu základných ľudských práv a slobôd pacientov, najmä v podobe

obmedzenia osobnej slobody pacienta, a teda z tohto dôvodu sa v nich realizuje vo zvýšenej miere dohľad zo strany kompetentných národných a medzinárodných orgánov, dochádza k opakovanému nerešpektovaniu a porušovaniu práv pacientov, ktorým sa poskytuje psychiatrická liečba, na ktoré SR opakovane upozorňuje ako Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT) tak aj národné orgány, do ktorých kompetencie patrí preverovanie dodržiavania základných ľudských práv a slobôd - Verejný ochranca práv a Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím, došlo prijatím zákona č. 495/2022 Z. z. k pretaveniu už existujúcich „*práv pacientov*“ do súvisiaceho právneho predpisu s cieľom efektívne predchádzať porušovaniu dotknutých práv pacientov zo strany dotknutých zdravotníckych zariadení, čím došlo zároveň aj k realizácii princípu „*právnej istoty*“.

Vážené členky a vážení členovia Výboru SPsS SLS,

dovoľte mi zdôrazniť, že MZ SR vníma dôležitosť podieľania sa odborníkov na procese tvorby právnych predpisov, ktoré ovplyvňujú kvalitu poskytovanej zdravotnej starostlivosti, odzrkadľujú aktuálne potreby odbornej verejnosti a prispievajú k efektívnemu poskytovaniu kvalitnej zdravotnej starostlivosti pacientom.

Zároveň však nemožno opomenúť, že existujú aj zákonné hranice a rámce, ktoré je potrebné pri tvorbe legislatívy, ako zo strany MZ SR, tak aj zo strany odbornej verejnosti, rešpektovať.

MZ SR si je vedomé potreby uskutočnenia ďalších krokov za účelom efektívneho naplňania §11a zo strany zdravotníckych zariadení poskytujúcich ústavnú zdravotnú starostlivosť v odbornom zameraní psychiatria a v odbornom zameraní detská psychiatria, vrátane hľadania finančných prostriedkov.

MZ SR aktuálne aktívne vyhľadáva príležitosti na zapojenie odborníkov do konzultácií a seminárov, ktoré majú za cieľ získanie širšieho pohľadu na aktuálne výzvy v oblasti zabezpečovania dodržiavania „*práv pacientov*“ v zdravotníckych zariadeniach poskytujúcich ústavnú zdravotnú starostlivosť v odbornom zameraní psychiatria a v odbornom zameraní detská psychiatria s ohľadom na ich zdravotný stav a taktiež sa snaží hľadať finančné prostriedky na realizáciu opatrení potrebných za účelom zabezpečenia dodržiavania týchto práv pacientov a na posilnenie fungovania systému poskytovania zdravotnej starostlivosti.

O ďalších krokoch MZ SR v predmetnej oblasti Vás budeme obratom informovať.

Ďakujeme Vám za Vašu aktívnu účasť, angažovanosť v tejto oblasti a tešíme sa na budúcu spoluprácu.

S úctou,

Ing. Peter Čvapek, MBA, MPH
generálny riaditeľ